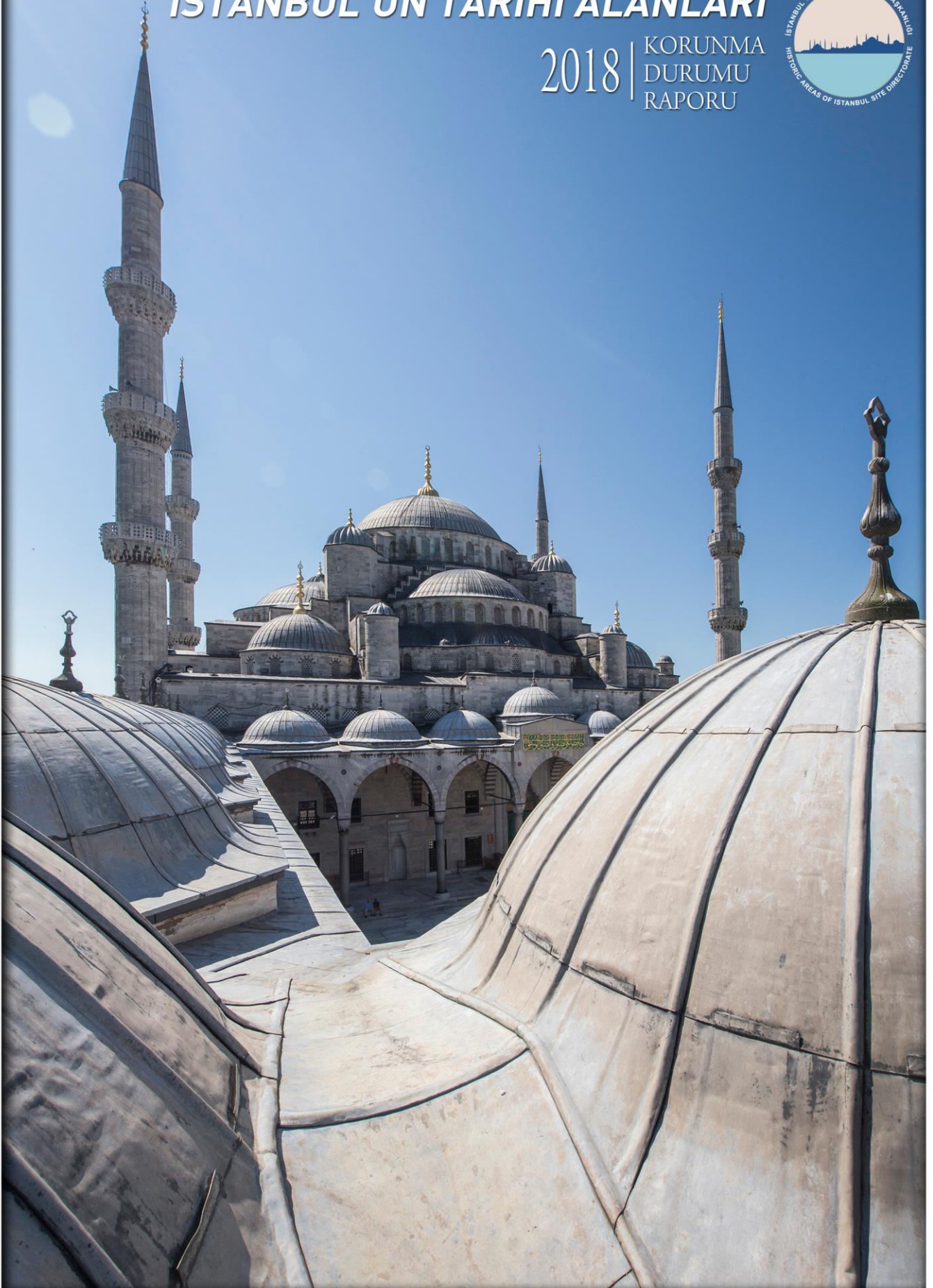

İSTANBUL'UN TARİHİ ALANLARI

2018 | KORUNMA
DURUMU
RAPORU

UNESCO 2018 KORUNMA DURUMU RAPORU YÖNETİCİ ÖZETİ

Elinizdeki rapor, UNESCO Dünya Miras Komitesi'nin Polonya'nın Krakow şehrinde düzenlediği 41. Oturum'da İstanbul'un Tarihi Alanları'na dair “**Taraf Devlet'ten varlığın korunma durumuna ve yukarıdakilerin uygulamasına ilişkin güncellenmiş bir raporu 1 Şubat 2018 tarihine kadar, Dünya Miras Komitesi'nce 42. Oturumunda değerlendirilmek üzere Dünya Miras Merkezi'ne sunmasını talep eder.**” şeklindeki **41 COM 7B.52 sayılı** kararının, 12. Maddesi gereğince hazırlanmıştır.

Üç bölümden oluşan raporun birinci bölümü, UNESCO Dünya Miras Komitesi kararında bahsi geçen proje ve çalışmalara ayrılmıştır. Raporun ikinci bölümünde, Dünya Miras Komitesi kararında yer almayan hususlara, başta ulaşım olmak üzere Tarihi Yarımada Yönetim Alanı sınırlarında veya yakın çevresindeki diğer proje ve çalışmalara yer verilmiştir. Üçüncü bölüm ise, ilgili kurum ve paydaşların UNESCO Dünya Miras Alanı'na yönelik yaptığı eğitim, tanıtım ve bilinçlendirme çalışmalarından oluşmaktadır.

Avrasya Tüneli Projesi'nin Avrupa yakasındaki havalandırma bacası, Koruma Kurulu'nun görüşleri doğrultusunda, Tarihi Yarımada silüetini bozmayacak şekilde yer üstünde 5 metre olarak inşa edilmiştir. Tünelin, dış hava kalitesine muhtemel etkisine dair bağımsız danışmanlarca bir “Hava Kalitesi Raporu” hazırlanmıştır. Ayrıca, dış hava kalitesine muhtemel etkinin belirlenmesi amacıyla yeri bağımsız danışmanların görüşleri doğrultusunda belirlenen hava kalitesi izleme istasyonunda PM10, CO ve NO₂ olmak üzere üç ana kirleticinin ölçümleri gerçekleştirilmektedir. Buna göre işletme öncesi ve sonrası yapılan ölçümlerde tünelin bölgenin hava kalitesini pozitif olarak etkilediği görülmüştür. 2017 boyunca tünelin ülke ekonomisine ve ulaşımına katkısı detaylı olarak raporda sunulmuştur.

Yenikapı Dolgu Alanı Etkinlik Çadırı Projesi için hazırlanan Kültürel Miras Etki Değerlendirme Çalışması tamamlanmak üzeredir. Çalışma tamamlanınca en kısa sürede ilgili danışman organlarınca değerlendirilmek üzere UNESCO Dünya Miras Merkezi'ne iletilecektir.

İmar durumunda “Şehir Parkı” lejantında kalan **Planetaryum'un** inşaat alanı 7.246 m² 'dir. Proje, astronomi ve uzay bilimleri konusunda temel bilgilerin verilmesi, özellikle gençlerin ve konuyla ilgilenen amatörlerin kendisini geliştirmesine ortam sağlayacak bir uzay merkezinin kurulması, gençlerin fen bilimlerine olan ilgisini arttırarak ülke gelişimine ve İstanbul'un kentsel değerine katkı sağlaması amacıyla tasarlanmıştır. Projede, planetaryum, seminer salonu, kütüphane, konferans ve aktivite salonu, sergi salonları, atölye, kafeterya, mutfak, hediyeleş eşya dükkânı, 3D salon, interaktif gösteri salonu, personel hacimleri, yönetim ofisleri, arşiv ve teknik hacimler bulunmaktadır.

İstanbul Kent Müzesi Projesi, İstanbul'un 8.500 yıllık hikâyesini farklı boyutlarıyla ziyaretçilere anlatmayı hedeflemektedir. Müze'nin, sergi alanlarının yanı sıra kütüphanesi, çocuk atölyesi, gösteri salonu, aktivite alanları, restoranı, kafeleri ve geçici sergi salonuyla sadece bir envanter müzesi değil yaşayan ve kente katkıda bulunan bir yapı olması hedeflenmektedir. Ziyaretçilere dönük bu işlevlerin yanı sıra, kapsamlı konservasyon, restorasyon laboratuvarları ve müze ofisleri ile İstanbul Müzesi, müzecilik bilimine hizmet verecek bir altyapıya da ev sahipliği yapacaktır.

Canakkale 1915 Müzesi, yapılan inceleme ve değerlendirmeler sonucu yetkili kurum tarafından iptal edilmiştir.

Osmanlı ahşap evleri konusunda İstanbul'un Tarihi Alanları Alan Başkanlığı ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültürel Miras Koruma Müdürlüğü'nce ortak bir çalışma başlatılmıştır. Çalışmanın amacı, mevcut geleneksel ahşap ve kâgir yapıları belgelemek ve yapıların çürüme ve kayıplarını önleyen acil eylem planı için bir altlık hazırlamaktır.

Kültürel Miras Koruma Müdürlüğü tarafından alanda yer alan tüm tescilli yapılara dair Avrupa Konseyi standartlarında tescil fişleri hazırlanmıştır. Tescil fişlerinde yapıya ilişkin tüm veriler detaylı bir şekilde ifade edilmiştir. Kültürel Miras Koruma Müdürlüğü ile Alan Başkanlığı'nın birlikte hazırladığı sayısal analizler neticesinde ilk etapta acil müdahale gerektiren yapılardan, fiziksel özgünlüğünü koruyan ve basit bakım onarımla kurtarılabilecek yapılar, ikinci etapta ise fiziksel özgünlüğünü koruyan ancak esaslı onarımla kurtarılabilecek yapılar belirlenmiştir. Çalışma kapsamında yapıların maliki kurum ve kişilerle işbirliği yapılarak acil bakım ve onarımının en kısa sürede yapılması ve süregelen çürüme ve kayıpların önüne geçilmesi planlanmaktadır.

2011 onaylı **Tarihi Yarımada Yönetim Planı** güncelleme çalışmaları devam ederken, 7 Eylül 2016 tarihinde bir kanun değişikliği yapılmıştır. Yeni yasa gereği, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından İstanbul Tarihi Alanları Alan Başkanlığına 07.12.2016 tarihinde Dr. Mimar Halil ONUR atanmıştır. 18.01.2017 tarih ve makam oluru ile de yeni Danışma Kurulu uzman üyeleri ve ilgili kurumlar belirlenerek Alan Başkanlığı'na iletilmiştir. Ancak ilgili kanunun ilgili yönetmeliği henüz yayınlanmamıştır. Daha önce de olduğu gibi İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin alan yönetimi ile ilgili bürokratik faaliyetleri yürütebilmek için bakanlıkla bir protokol yapması gerekmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile yapılan görüşme ve toplantılar sonucunda sözkonusu protokolün, önümüzdeki günlerde tamamlanacağı öngörülmektedir.

Yapılan revizyonlar sonrası Kasım 2017'de, yönetim planında ilgili ve sorumlu kurum olarak tanımlanan bütün kurum ve kuruluşlardan ve Danışma Kurulu uzman üyelerinden, planın son haline ilişkin görüş talep edilmiştir. Gelen görüşler doğrultusunda nihayete erdirilecek Yönetim Planı, onay

süreçleri tamamlandığında ilgili danışman organlarınca değerlendirilmek üzere UNESCO Dünya Miras Merkezi'ne iletilecektir.

OUV Bevanı ve Alanın Önemi konusunda Alan Başkanlığı bir çalışma yürütmektedir. Gebze İleri teknoloji Üniversitesi akademisyenlerinden kentsel sit koruma konusunda uzman Yrd. Doç. Dr. Mine Topçubaşı Çilingiroğlu'nun koordinatörlüğünde yürütülen çalışmada, oluşturulan birkaç farklı metodoloji denenmiş, varlığın ihtiyaçları ve potansiyeli açısından uygunlukları analiz edilmiştir. Metodun netleşmesiyle birlikte sentez çalışmaları yapılacak ve taslak metin için altlıklar ortaya çıkarılacaktır.

Kültür mirası konusunda çalışan uzmanların, ulusal ve/veya yerel ölçekte proje yapma yetkisine sahip kurumların, proje müelliflerinin, yüklenici firmaların, projeleri etkileyen veya projelerden etkilenen kurum, kuruluş ve paydaşların Dünya Miras Alanları için koruma ve gelişim dengesini sağlayabilmesi için Kültürel Miras Etki Değerlendirme oldukça etkin ve önemli bir araçtır. Yöneticilerin, tasarımcıların, planlamacıların, yüklenici firmaların, danışmanların ve yerel/merkezi karar organlarının, bu aracın kısıtlayıcı olmak yerine yapıcı olduğunu fark etmelerini ve bu özelliğinden yararlanmalarını sağlamak için Alan Başkanlığı'nca **Kültürel Miras Etki Değerlendirme Çalıştayı** yapılması planlanmaktadır. Çalıştay, Kültür ve Turizm Bakanlığı himayesinde, İstanbul Tarihi Alanları Alan Başkanlığı koordinasyonunda, İBB Kültür Varlıkları Daire Başkanlığı desteği ve üniversiteler-STK'lar işbirliğiyle gerçekleştirilecektir.

Yenileme alanları projelerinde, sadece yapı ölçeğinde restorasyon ve koruma çalışmaları yapmak yerine alanın tamamının, sokak dokusu ve altyapısı ile birlikte bütüncül bir anlayışla değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Fatih Belediyesi yenileme alanı projelerini, ilgili paydaşların etkin katılımının sağlanması ve parsel bazlı uygulamaların yapılması yönünde revize etmiştir. Projelerin son durumu ve gelinen aşama raporda ifade edilmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Fatih Belediyesi'nce Ayasofya Medresesi, Kariye Müzesi, Karasurları, Molla Zeyrek Camii ve Bukaleon Sarayı'nda **büyük ölçekli restorasyon projeleri** yürütülmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı Rölöve ve Anıtlar Kurulu'nca Kariye Müzesi'nde yapılan restorasyon çalışmalarının detayları, raporun ekinde yer almaktadır. (Ek 1 Kariye Müzesi Restorasyonları Çalışması)

Ayasofya Medresesi'ne yönelik yaptırılan Kültürel Miras Etki Değerlendirme Çalışması, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca UNESCO Dünya Miras Merkezi'ne sunulmuştur. Söz konusu etki değerlendirme çalışması sonucunda Bakan Oluru'yla, 11.12.2017 tarihi itibarı ile Koruma Kurulu onaylı projeleri doğrultusunda; İstanbul Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü denetiminde, İstanbul

Restorasyon ve Konservasyon Merkez Laboratuvar Müdürlüğü, Ayasofya Müzesi Müdürlüğü ve Ayasofya Bilim Kurulu gözetiminde uygulamalar başlamıştır.

Kararları'nın Mevlanakapı-Belgratkapı arasında, detaylı ve titiz bir inceleme ve araştırma sonucunda elde edilen bulgular çerçevesinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Varlıkları Daire Başkanlığı Kültür Varlıkları Projeler Müdürlüğü'nce yürütülen çalışmalara, raporda yer verilmektedir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Fen İşleri Daire Başkanlığı Yapı İşleri Müdürlüğü'nce Molla Zeyrek Camii'nde yürütülen restorasyon çalışmalarının detayları raporun eki olarak sunulmuştur. (Ek 2 Molla Zeyrek Camii Restorasyonu) Fatih Belediyesi'nin Bukaleon Sarayı'nda yürüttüğü çalışmaların ayrıntılarına ise raporda yer verilmiştir.

Raporun ikinci bölümünde **UNESCO Dünya Miras Komitesi Kararında Yer Almayan Hususlar**, proje ve çalışmalar yer almaktadır. Bu bölümde Tarihi Yarımada Yönetim Alanı sınırlarında ve yakın çevresinde yapılan proje ve çalışmalara yer verilmiştir. Bunlar başta ulaşım projeleri, park ve rekreasyon alan projeleri ve diğer projelerdir.

Raporun üçüncü bölümü, **Tanıtım, Bilinçlendirme ve Eğitim Çalışmaları**'ndan oluşmaktadır. Alan Başkanlığı'nın, Eylül 2017'de ICOMOS ICORP ve GEAR işbirliği ile yaptığı **Kültür Varlıklarına Yönelik Afet Risklerinin Yönetimi Eğitimi** başlıklı eğitim ve tatbikat çalışması bunlardan en dikkat çekici olanıdır. Çalışma ile miras alanı sınırları içindeki paydaşlara yönelik, yönetici düzeyinde bilgilendirme ve teknik ekipler düzeyinde uygulamalı eğitim ilk kez birlikte tasarlanmış ve gerçekleştirilmiştir. İstanbul ve Ankara olmak üzere iki ayrı ilde kurgulanan 7 günlük eğitim ve tatbikat çalışmasında, taşınmaz ve taşınır kültür mirasına yönelik risk yönetiminde zarar azaltma, hazırlık, müdahale, iyileştirme ve yeniden yapılanma aşamalarına ilişkin yaklaşımlar, stratejik, taktik ve operasyonel seviyede kültürel mirasın korunması konusunda çalışan uzmanlarla paylaşılmıştır. Eğitim programı, teorik modül, masa başı egzersizleri ve sahada acil müdahale tatbikatları şeklinde ilk kez kültürel mirasa yönelik tatbikat içerecek şekilde kurgulanmış ve gerçekleştirilmiştir.

Alan Başkanlığı'nın dikkat çekici bir diğer çalışması da "**Miras İstanbul ve Çocuklar**"dır. Alan Başkanlığı bu projeyi Kültür Varlıkları Daire Başkanlığı'nın desteğiyle Zeyrek bölgesinde yaşayan ilkokul düzeyindeki çocuklarda, öğretmen ve velilerde kültürel miras konusunda farkındalık yaratmak; çok yönlü, eğlenceli ve etkileşimli farklı atölye çalışmalarıyla var olan miras değerlerine dair bilinç oluşturmak amacıyla gerçekleştirmiştir. Pilot çalışma kapsamında, toplam 73 çocuk, proje ve etkinlik ekibi eşliğinde etkinlikler yapmıştır. Çalışma kapsamında çocuklarla, Dünya Miras alanı sınırları içinde yer alan Zeyrek'in mevcut anıtsal ve sivil mimarlık örneklerini yerinde tanıtan mahalle içi geziler ve fotoğraf çalışması, kültürel mirasın parçası olan mühür ve kitabe çalışması, Zeyrek'te

yaşanmış tarihi karakterleri işleyen kukla yapım atölyesi ve drama atölyesi gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonunda çocukların yaptığı etkinliklerden oluşan bir de sergi açılmıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Koruma, Uygulama ve Denetim Birimi KUDEB kurulduğu yıldan bu yana kurduğu Ahşap ve Taş Atölyesi ile koruma ve restorasyon konusunda nitelikli elemanlar yetiştirmek amacıyla eğitim, atölye ve çalıştaylar düzenlemekte, konuyla ilgili önemli basım ve yayınlar yapmaktadır. KUDEB'in 2017 yılı boyunca yaptığı eğitim çalışmalarına raporun ekinde yer verilmiştir. (Ek 3 İBB KUDEB'in 2017'de Yaptığı Çalışmalar)

Raporda yeralan tüm bilgi, belge ve dokümanlar, alanda proje ve çalışmalar yürüten yetkili kurum ve kuruluşlardan temin edilmiştir.